

4. Brumfit C. I. *Teaching Literature Overseas: Language-Based Approaches* / C. I. Brumfit. – Oxford : Pergamon Press, 1983. – 139 p.
5. Carter R. *Literary Text and Language Study* / Ronald Carter, Deirdre Burton. – London : Edward Arnold, 1982. – 115 p.
6. Carter R. *The Web of Words: Exploring Literature Through Language* / Ronald Carter, Michael N. Long. – Cambridge : Cambridge University Press, 1991. – 188 p.
7. Carter R. *The Language and Literature Reader* / Ronald Carter, Peter Stockwell. – London: Routledge, 2008. – 320 p.
8. Widdowson H. G. *Stylistics and the Teaching of Literature (Applied Linguistics and Language Study)* / H. G. Widdowson. – London : Longman Pub Group, 1975. – 140 p.

УДК 37.036:796.012.656:792.8.–053.5

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СТАВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МОТИВАЦІЇ ДО ЕСТЕТИЧНОГО ВТІЛЕННЯ ТІЛЕСНИХ ПРОЯВІВ

Гончаренко Ю.В., к. пед. н., доцент

Запорізький національний університет

У статті, на основі аналізу педагогічної та мистецтвознавчої літератури, визначаються факторії, які сприяють формуванню естетичного ставлення молодших школярів до хореографічної діяльності та мотивації до естетичного втілення тілесних проявів.

Ключові слова: естетичне виховання, естетичне ставлення, молодші школярі, мотивація, хореографічна діяльність.

Гончаренко Ю.В. ФОРМИРОВАНИЕ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ОТНОШЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ К ХОРЕОГРАФИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И МОТИВАЦИИ К ЭСТЕТИЧЕСКОМУ ВОПЛОЩЕНИЮ ТЕЛЕСНЫХ ПРОЯВЛЕНИЙ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье, на основе анализа педагогической и искусствоведческой литературы, определяются факторы, которые способствуют формированию эстетического отношения младших школьников к хореографической деятельности и мотивации на эстетическое воплощение телесных проявлений.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, эстетическое отношение, младшие школьники, мотивация, хореографическая деятельность.

Goncharenko J.V. FORMING AN AESTHETIC ATTITUDE OF YOUNGER STUDENTS TO CHOREOGRAPHIC PERFORMANCE AND MOTIVATION FOR THE AESTHETIC EMBODIMENT CORPORAL DISPLAYS / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In an article based on an analysis of pedagogical and artistic literature, determined by factors that contribute to the formation of the aesthetic attitude pupils of initial classes to the choreographic activity and motivation on the aesthetic embodiment of bodily displays.

Key words: aesthetically education, aesthetic attitude, pupils of initial classes, motivation, choreographic activity.

На сучасному етапі розбудови національної школи, в умовах зміцнення та вдосконалення української державності особливого значення набуває проблема формування естетичної свідомості підростаючого покоління. Такий підхід зумовлений необхідністю задовольнити естетично-культурні, інтелектуальні та художньо-творчі інтереси дітей. Вирішення цих питань можливе за умов залучення дітей до мистецтва, зокрема хореографічного, яке має великі можливості впливу на особистість: у процесі хореографічної діяльності відбувається формування естетичної культури дитини, розвиток її емоційно-почуттєвої сфери, психофізичної свободи та творчої активності.

До проблеми естетичного розвитку учнів засобами хореографічного мистецтва зверталися сучасні науковці – Б. Мануйлів, О. Мартиненко, А. Шевчук та інші. У наукових роботах учених розкривається значення мистецтва танцю у вихованні естетичного смаку та формуванні навичок культури в життєдіяльності дитини. На їхню думку, у процесі хореографії в молодших школярів формується здатність сприймати, відчувати, розуміти прекрасне в житті та мистецтві, виховується прагнення брати активну участь у створенні мистецьких творів.

Однак у контексті нашого дослідження важливим є розвиток у молодших школярів вмінь орієнтуватися в естетичних цінностях, судженнях, переживаннях, самостійно оцінювати та творчо використовувати їх у ході власної хореографічної діяльності. Саме тому мета статті полягає у виявленні чинників, що

сприятимуть формуванню естетичного ставлення учнів початкових класів до хореографічної діяльності та мотивації до естетичного втілення тілесних проявів.

У ході осмислення процесу естетичного виховання провідні вчені вітчизняної педагогічної науки (В. Бутенко [1], Д. Джола й А. Щербо [2], Г. Шевченко [3] та ін.) основним фактором естетичного розвитку особистості визначають формування естетичного ставлення до дійсності та мистецтва, яке здійснюється через: пізнання в ході естетичного сприйняття естетичної цінності предмета, явища; оцінювання в процесі естетичного судження предмета, або явища; розвиток естетичних смаків та ідеалів; виявлення в ході практично-творчої діяльності емоційно-почуттєвої реакції щодо цінності предмета, явища та естетичних потреб. Екстраполоючи вказані положення в площину хореографії, зазначаємо, що формування естетичного ставлення молодших школярів до мистецтва танцю пов'язане з розвитком в учнів аксіологічної, емоційно-почуттєвої, когнітивної та креативної сфер особистості.

Вважаємо за необхідне підкреслити, що естетично-культурний, емоційно-почуттєвий, активно-творчий розвиток учнів молодшої школи лише тоді буде ефективним, коли в них з'явиться бажання навчатися танцювальному мистецтву. Тому важливим компонентом у визначенні рівня естетичної вихованості молодших школярів виступає їх мотивація до хореографічної діяльності.

Проблема розвитку мотиваційної сфери учнів під час навчання і виховання розглядалася багатьма вченими. Так, на необхідність пробудження інтересу школярів до навчання вказували К. Ушинський, В. Сухомлинський, І. Підласий та інші.

Мотиваційні чинники до навчальної діяльності були обґрунтовані в наукових працях О. Малихіної, С. Соколова, І. Смоленцевої і М. Старова та інших. Умови формування інтересу дітей дошкільного та молодшого шкільного віку до хореографічної діяльності розглядалися в наукових дослідженнях педагогів-хореографів – Г. Березової, О. Горшкової, П. Ковалю, О. Мартиненко, Ю. Ушакової, Т. Чурпіти, А. Шевчук. Наприклад, Т. Чурпіта в якості умови стимулювання інтересу молодших школярів до танцювальних занять у гуртках та студіях пропонувала використовувати балетні казки [4]. На неможливість розвитку особистісних якостей школярів молодших класів без стимулювання їхньої мотиваційної сфери вказував П. Коваль [5]. Він акцентував увагу на відповідності змісту уроків хореографії розумовому, фізичному розвитку учнів початкової школи та їх танцювально-колективній діяльності. Узагальнюючи думки вчених, зазначаємо, що ефективність формування інтересу до хореографії відбувається за умов:

- спрямованості змісту танцювальної діяльності на розвиток розумової, емоційної та творчої сфер школярів;
- розширення досвіду танцювальної діяльності учнів за рахунок впровадження в процес хореографії нової інформації;
- здійснення постановочної роботи в співтворчості дітей та педагога;
- застосування цікавого дитячого хореографічного репертуару;
- організації на різних сценічних майданчиках публічно-виконавчої діяльності молодших школярів;
- використання спонукальних форм та методів танцювальної роботи.

Цей процес буде ефективним, якщо базуватиметься на таких засадах:

- використання ігрових форм та методів упродовж всього навчально-виховного процесу з хореографічної діяльності;
- врахування вікових, індивідуальних та статевих особливостей учнів початкових класів;
- впровадження у зміст хореографічної діяльності різних видів танцювального мистецтва;
- застосування на уроках хореографії сучасних аудіовізуальних технічних засобів навчання.

Тож, наповнення змісту навчально-виховного процесу з хореографії відповідними спонукальними до танцювальної діяльності формами та методами забезпечить розвиток мотиваційної сфери учнів. Розглянемо зазначені вище положення більш детально.

У психолого-педагогічних працях учених К. Ушинського, В. Сухомлинського, Л. Виготського, Н. Миропольської, О. Рудницької та інших зазначається, що художні інтереси школярів залежать від їхніх вікових особливостей. Для кожного періоду розвитку дитини характерні певні психологічні та фізичні властивості. Дослідження вчених Л. Виготського, Б. Теплова та інших доводять, що в молодшому шкільному віці дітям притаманне пізнавальне ставлення до навколишньої дійсності, тобто в них активізована здатність емоційно реагувати на невідоме, привласнювати його і творчо переробляти. Крім того, у цьому віці в школярів підвищується активність та готовність до активних дій. Саме тому учнів початкових класів об'єктивно зацікавлюють багатообразні імпровізаційні танцювальні композиції, якими слід наповнювати їхню хореографічну діяльність.

У наукових та методичних працях О. Комаровської, Т. Морозовської, Л. Боголюбської, Б. Колногузенка, В. Каміна, А. Тараканової та інших висвітлюється проблема взаємозв'язку змісту та вікових особливостей дітей молодшого шкільного віку при організації хореографічної діяльності. Наприклад, О. Комаровська зазначає, що „молодші школярі тяжіють переважно до класичних та народно-сценічних

танців” [6, с. 14]. Однак аналіз власного практичного досвіду та спостереження на уроках хореографії в загальноосвітніх середніх закладах виявили, що серед усього різноманіття танцювальних видів учнів початкової школи здебільшого зацікавлюють сучасні танцювальні стилі.

Впровадження в навчально-виховний процес з хореографії сучасних танцювальних стилів потребує коригування їх змістового наповнення. Тобто необхідно вилучити з танцювальної мови сучасних видів хореографії вправи, що можуть негативно вплинути на естетично-емоційний розвиток учнів початкової школи: брутальні, відверто агресивні жести і пози (імітування стрільби, бійки тощо) та елементи рухів, які виражають вітальні потреби людини. Для виховання естетичних смаків, потреб, цінностей слід ретельно відбирати та застосовувати естетично-забарвлені, емоційно-сміслові, лексично-різноманітні рухи. Систематизація сучасних елементів за стильовими напрямками з подальшою розробкою методики навчання сприятиме формуванню в учнів оціночних здібностей та художньо-естетичних інтересів, духовно-емоційного, цілісного ставлення до танцювального мистецтва.

На нашу думку, використання на уроках з хореографії сучасних видів танців під змістовний, багатообразний музичний матеріал надасть можливість виховувати в учнів емоційне, цілісне ставлення до танцювального мистецтва.

Наприклад, з дітьми першого класу пропонується вивчати, окрім ритмічних та колективно-порядкових вправ, рухи брейк-дансу, хіп-хопу, східних танців, тому що в цих рухових вправах відбиваються реалії сучасного життя. Під час вивчення та виконання означених видів танцювального мистецтва в молодших школярів формується сучасний тип світосприйняття та світовідтворення.

Ми переконані, що впровадження в навчально-виховний процес з хореографічної діяльності означених стилів сучасного танцювального мистецтва надасть можливість розвивати в молодших школярів естетично-ціннісне ставлення до хореографічного мистецтва, а також реалізувати їх психофізичні прояви, тобто сприятиме вираженню внутрішніх емоцій та почуттів учнів в естетично забарвлених рухах.

Формування в учнів початкової школи естетичного ставлення до хореографії, оціночних суджень, смаків, накопичення естетичних образів дітей залежить від використання на уроках хореографії технічних засобів навчання, які можна поділити на традиційні та аудіовізуальні. До традиційних відносимо аудіомагнітофони та музичні центри. Використання оригінальної якісної музичної фонограми підвищує інтерес та творчу активність школярів у танцювальному мистецтві.

Для коригування здобутих вмінь учнів у галузі сучасної хореографії вважаємо корисним застосовувати на заняттях аудіовізуальні засоби навчання, які стимулюють учнів до найбільш продуктивної виконавської роботи. Упровадження цієї форми роботи створює передумови для більш активного виявлення внутрішніх відчуттів та емоцій молодших школярів, спонукає їх до продуктивної творчості, підвищує власну гідність та вчить критично оцінювати власну творчу діяльність. Наприклад, при вивченні нового танцювального матеріалу та його відпрацюванні пропонується записувати роботу учнів на відеокамеру, з подальшим переглядом і аналізом відеоматеріалів. Спільний аналіз помилок, коректні зауваження вчителя та самостійний пошук школярами своїх недоліків у виконанні різноманітних елементів сприятимуть продуктивній праці на уроках хореографії, заохоченню молодших школярів до плідної навчальної діяльності, розвитку в них уміння художньо оцінювати себе та інших. Використання означених форм роботи навчить учнів початкових класів отримувати естетичну насолоду від хореографічної діяльності, формуватиме їхню самодостатність, яка є однією із складових соціалізації учнів та виступає фактором їх творчої активності.

Ще одним аспектом входження дитини до світу прекрасного й засобом художньо-естетичного розвитку дітей є використання неакадемічних форм спілкування: бесіди, відвідування концертів, вистав тощо. Яскраві враження, отримані від естетично-забарвленого, артистичного, професійного виконання танцювальних композицій, формуватимуть в учнів естетичні цінності, розвиватимуть художні смаки, виховуватимуть у них здатність сприймати й оцінювати мистецькі твори. Окрім цього, цікаві розповіді про захоплюючий, насичений буденними перипетіями життєвий шлях провідних представників танцювального мистецтва збуджуватимуть у молодших школярів інтерес до уроків хореографії, а творчі досягнення видатних танцюристів виступатимуть взірцем у творчості, мотивуватимуть до власної хореографічної діяльності.

На нашу думку, навчання з танцю буде більш продуктивним, якщо заохочувати учнів до цілісної хореографічної діяльності (пізнавальної, творчої, публічно-виконавської), під час якої в школярів підвищуватиметься мотивація до вивчення елементів класичного, народного, бального, сучасного танців. Для реалізації означеної умови пропонуємо організовувати й проводити фестивалі танців між учнями молодших класів або навчальної паралелі початкової школи. Така форма роботи підвищуватиме інтерес школярів до уроків хореографії. Крім того, означена форма роботи стимулюватиме дітей до більш продуктивної праці, що у свою чергу сприятиме вдосконаленню та естетичній насиченості їхніх рухів, накопиченню художньо-танцювальних вражень, осмисленню власних хореографічних можливостей, а також розвитку власної творчості учнів початкових класів.

Отже, процес формування естетичного ставлення учнів початкових класів до хореографічної діяльності та мотивації до естетичного втілення тілесних проявів буде ефективним, якщо реалізовуватиметься за такими напрямками: відповідність хореографічної діяльності художнім інтересам дітей та врахування їхніх вікових особливостей, наповнення змісту хореографічної діяльності сучасними формами танцювального мистецтва, використання аудіовізуальних та технічних засобів навчання, ознайомлення учнів з творчістю видатних митців хореографії, спільний перегляд танцювальних відеоматеріалів з наступним обговоренням їх змісту. Наступним етапом нашої роботи вважаємо визначення форм та методів хореографічної діяльності, що сприятимуть формуванню найважливіших сфер естетичної вихованості молодших школярів, стимулюватимуть їхні психофізичні прояви та формуватимуть естетично-ціннісне ставлення до творчої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутенко В. Г. Художньо-естетична освіта молоді та шляхи її модернізації / В. Г. Бутенко // Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. ст. Серія : Педагогічні науки / голов. ред. Л. І. Міщик. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2005. – С. 18–23.
2. Джола Д. М. Теорія і методика естетичного виховання школярів: навчально-методичний посібник / Д. М. Джола, А. Б. Щербо ; Інститут змісту і методів навчання. – К. : ІЗМН, 1998. – 392 с.
3. Шевченко Г. П. Естетичне одухотворення студентської молоді / Г. П. Шевченко // Педагогічна і психологічна науки в Україні : Т. 4. – К. : Педагогічна наука, 2007. – С. 215–226.
4. Чурпіта Т. М. Соціально-педагогічні проблеми розвитку творчої уяви молодших школярів засобами хореографічного мистецтва (на матеріалі використання казок) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Чурпіта Тетяна Миколаївна ; Київський держ. ун-т культури і мистецтв. – К., 1998. – 173 с.
5. Коваль П. М. Педагогічні засади розвитку особистісних якостей молодших школярів засобами ритміки і хореографії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Коваль Петро Миколайович ; Прикарпатський університет ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 1998. – 182 с.
6. Комаровська О. Музика, театр, хореографія у позаурочний час / О. Комаровська // Шкільний світ. – 2005. – № 32. – С. 13–18.

УДК 111.852:792

ФАКТОРИ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Гончаренко Ю.В., к. пед. н., доцент, Гудко І.І., студент

Запорізький національний університет

У статті на основі аналізу педагогічної, психологічної та мистецтвознавчої літератури визначаються фактори, які сприяють виникненню художньо-естетичного сприйняття театрального мистецтва.

Ключові слова: художньо-естетичне сприйняття, естетичні емоції, театральне мистецтво, особистість.

Goncharenko Ю.В., Гудко І.І. ФАКТОРЫ ХУДОЖЕСТВЕННО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПРИЯТИЯ ТЕАТРАЛЬНОГО ИСКУССТВА / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье на основе анализа педагогической, психологической и искусствоведческой литературы определяются факторы, которые способствуют возникновению художественно-эстетического восприятия театрального искусства.

Ключевые слова: художественно-эстетическое восприятие, эстетические эмоции, театральное искусство, личность.

Goncharenko J.V., Gudko I.I. FACTORS OF AN ART-AESTHETIC PERCEPTION OF THEATRICAL ART / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In an article based on an analysis of pedagogical, psychological and artistic literature determined by factors that contribute to the occurrence of an art-aesthetic perception of theatrical art.

Key words: the art-aesthetic perception, aesthetic emotions, the theatrical art, personality.

Демократична форма існування нашої країни накладає свій вагомий відбиток на мистецтво. У Середньовіччі мистецтво цілковито підкорялося церкві, за радянських часів – державі, а сьогодні суспільство виступає його «замовником». Світова тенденція визначає сучасне мистецтво як соціально-критичне. Саме тому можна сказати, що мистецтво, зокрема театральне, на сьогодні відіграє важливу роль у формуванні будь-якого суспільства [6].